

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Зотов В.М.

*Україна, м. Запоріжжя, Хортицький національний навчально-реабілітаційний
центр*

Актуальність проблеми формування політичної культури української молоді визначається сьогоdnішніми особливостями суспільно-політичного життя, які включають в себе необхідність розбудови правової держави, утвердження демократичних ідеалів та цінностей, обґрунтування і розвитку національної ідеї. Вирішення цих завдань залежить від рівня сформованості політичної сфери суспільства, політичної культури її громадян. Тому політичні знання і високий рівень політичної культури потрібні кожному громадянину України у тому числі й студентській молоді.

Проблема формування політичної культури студентів має здійснюватися в контексті їх професійної підготовки, складовою якої є політологічна підготовка майбутніх фахівців. Вимоги, які висуває суспільство до фахівців, змушують їх постійно підвищувати особистий рівень загальної та політичної культури, що є запорукою успішної кар'єри та саморозвитку.

Автор статті ставить за мету дослідити характерні риси становлення політичного світогляду студентів, розглянути теоретичні аспекти політичної культури як головної складової політичного світогляду, розкрити основні компоненти та шляхи формування політичної культури студентської молоді.

Незважаючи на деякі розходження в трактуваннях у вітчизняних і зарубіжних публікаціях, визнається, що політична культура - це сукупність стійких компонентів політичної свідомості і політичної поведінки населення стосовно складових політичної системи: інститутів влади, політичного режиму, головних політичних цінностей [1, 24].

В контексті дослідження проблеми формування політичної культури студентів коледжу певного методологічного значення набуває зміст поняття «політична культура», який визначається рядом факторів, основним з яких є, безперечно, той методологічний підхід, який застосовується для формулювання цього поняття. В політології, зокрема, виділяються такі поняття як «тоталітарна політична культура», «авторитарна політична культура», «демократична політична культура».

На противагу вказаним типам політичної культури демократична політична культура відзначається толерантним ставленням до різних політичних поглядів та існуванням опозиції, де найважливішою політичною цінністю є громадянські права та свободи. Демократична політична культура - це культура громадянського суспільства. Саме у межах громадянського суспільства відбувається організація плюралізму, тобто поєднання й урахування інтересів самих різноманітних соціальних і політичних сил. Тільки в розвинутому громадянському суспільстві може сформуватися культура, що відповідає демократичному режиму.

Сучасна політична культура громадян України увібрала в себе посткомуністичні, пострадянські, постколоніальні риси попереднього суспільства (зрусіфікований стан, комплекси національної меншовартості, нездатність до адекватної оцінки власних національних інтересів, схильність більше розраховувати на зовнішню допомогу, ніж на власні сили), які сьогодні «розбавлені» демократичними компонентами. Таким чином сучасну політичну культуру можна назвати політичною культурою змішаного типу, культурою перехідного етапу розвитку українського суспільства.

За ставленням до демократії і держави політична культура України залишається авторитарною, етатистською, патерналістською. Але за умов суверенного існування відроджуються такі традиційні риси української політичної культури, як народоправство, толерантність, ліберальне ставлення до держави (не людина і нація для держави, а держава для людини і нації) [2, 174].

Аналізуючи основні особливості політичної культури в умовах сучасної України, можна виділити такі компоненти: заідеологізованість мислення, непримиренність будь-яких нетрадиційних поглядів; низька компетентність в управлінні справами суспільства та держави; правовий нігілізм; нерозвиненість громадянських позицій; недостатньо розвинутий індивідуалізм; підданські відносини до будь-якого центру реальної влади [3, 97].

В цілому ж політична культура українського народу на сьогодні ще не є цілісною, бо відсутні окремі її компоненти, а багато з існуючих мають ще несформований характер. Багато політико-культурних елементів не відповідають національному характеру, традиціям української нації, тобто політичній культурі властива неорганічність.

Особливою частиною української молоді виступає студентство. Формування політичної культури студентства відбувається під впливом цілого комплексу чинників,

серед яких основними є: повільна реалізація демократичних процесів в Україні; різне розуміння та сприйняття державної політики, що виявляється в наявності дуже широкого спектру політичних партій і рухів; існування політичної культури в широкому правовому полі, що спирається на усвідомлення права як загальнолюдської цінності і що є однією із слабких ланок виховної роботи; суперечливість підходів до історії України, генезису та структури ментальності української нації.

У процесі формування політичної культури студентів потрібно враховувати ті проблеми, з якими зіштовхуються сучасні українські студенти. Умовно їх можна поділити на три групи. Першу групу складають проблеми соціально-професійної орієнтації студентства (незадоволення значної частини студентів майбутньою професією, що характеризується чималими розбіжностями між попитом на певні професії та можливостями його задоволення; в непоінформованості студентів про місце своєї майбутньої роботи після закінчення вузу, внаслідок чого випускники змушені самостійно шукати собі роботу, використовуючи найрізноманітніші засоби; в орієнтації на високий рівень заробітної плати, а не на якість необхідних для суспільства власних знань, умінь, навичок) [4, 61].

Друга група проблем студентської молоді пов'язується з відсутністю у нашому суспільстві чіткої системи виховної роботи, визначених цінностей та ідеалів, за допомогою яких треба виховувати сучасну молодь в умовах реальної багатопартійності та ідеологічного плюралізму. Труднощі економічних та соціально-політичних перетворень, котрі мають місце в державі, певним чином негативно вплинули на громадянську позицію переважної частини студентів. В соціальному та загальногромадському плані їх настроїв характеризується почуттям соціального дискомфорту, соціального песимізму, недовіри до владних структур [4, 62 - 63].

Третя група проблем - це проблеми соціально-психологічного клімату, міжгрупового спілкування в вузах. Показниками стабільності або нестабільності студентського середовища визначаються наступні: незадоволеність рівнем професійної підготовки; складність працевлаштування; соціальні та політичні протиріччя в країні; матеріальний стан студентів. Зазначені фактори можна розглядати як причину виникнення таких явищ, як соціальна напруга та девіація студентської молоді. З цього приводу можна зауважити, що ситуація економічної, соціально-політичної, духовної кризи в Україні породжує зростання злочинних та маргінальних груп, куди активно приєднується частина студентської молоді [4, 64].

Як бачимо, процес формування політичної культури студентів включає в себе багато проблем. А виходячи з того, що політична культура є базисом міцної держави та нації, формування демократичної політичної культури є надзвичайно важливим завданням вищих навчальних закладів України. Випускник ВНЗ, майбутній спеціаліст не може бути політично неграмотним. Інакше він не стане особистістю, яка зможе приймати відповідальні рішення за свою долю і долю інших людей. Здатність до цього не виникає стихійно, а формується в результаті системного накопичення знань і досвіду. Тобто процес розвитку політичної культури майбутніх фахівців розглядається як цілісний педагогічний процес, що здійснюється на основі єдності з навчанням і вихованням, взаємодії з соціальним середовищем, урахування потреб студентів і соціальних вимог суспільства.

Допомогти формуванню у студентській молоді політичного світогляду, в якому визначне місце займає політична культура – головна мета курсу політології.

Важливо зазначити те, що формування політичної культури найбільш ефективно відбувається саме у студентів, оскільки у цьому віці вони стають повноправними членами суспільства, беруть участь у процесах державотворення, отримують право обирати (активне виборче право) органи влади. У студентському віці відбувається активна участь у громадсько-політичній діяльності і саме тому формуванню політичної культури слід приділити найбільшу увагу.

Вирішальною умовою і засобом розвитку особистості студента, а отже й політичної культури, є його діяльність. Студент сьогодні повинен бути в позиції суб'єкта пізнання, праці та спілкування.

Педагогічна технологія формування політичної культури студентів коледжу має реалізовуватися шляхом упровадження ключових елементів, які, власне, лежать в основі політологічної підготовки: вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін; виховні заходи, що пов'язані з організацією дозвілля студентів; діяльність науково-дослідних гуртків (інтелектуальні клуби); заходи, що пов'язані із науково-дослідною роботою студентів (конференції, форуми); інтеграція студентів у діяльність органів студентського самоврядування.

Формування політичної культури молоді на засадах етнопедагогіки дає можливість зберегти спадкоємність у культурних традиціях щодо формування таких компонентів політичної культури особистості, як почуття патріотизму, толерантності, національної гідності та гордості, національної самосвідомості тощо.

У педагогічній технології формування політичної культури студентів коледжу мають поєднуватися як традиційні форми навчально-виховного процесу, так і інноваційні. Саме врахування особливостей інноваційних технологій забезпечуватиме адекватність педагогічної технології формування політичної культури студентів суспільним змінам та змінам освітнього простору.

Актуальною залишається проблема комп'ютерного контролю знань студентів. Йдеться про широке впровадження у спеціальну освіту нових комп'ютерних технологій, що сприяє активізації навчально-виховного процесу. Об'єктивність контролю та оцінювання знань студентів завдяки використанню комп'ютерної техніки дає змогу посилити мотивацію навчально-пізнавальних дій студентів у процесі політологічної підготовки.

Висновки. Формування політичної культури студентів коледжу займає важливе місце у справі виховання майбутніх спеціалістів. Випускник вищого навчального закладу не може бути політично неграмотним. Інакше він не стане особистістю, яка зможе приймати відповідальні рішення за свою долю і долю інших людей. Здатність до цього не виникає стихійно, а формується в результаті системного накопичення знань і досвіду.

Цей процес перебуває під впливом цілого комплексу чинників, серед яких основними є: повільна реалізація демократичних процесів в Україні; різне розуміння та сприйняття державної політики; суперечливість підходів до історії України.

У процесі формування політичної культури студентів потрібно враховувати цілий комплекс проблем, з якими зіштовхуються сучасні українські студенти.

Педагогічна технологія формування політичної культури студентів коледжу в процесі політологічної підготовки оптимізується шляхом впровадження інноваційних форм, методів і засобів у навчально-виховний процес.

Література

1. Бебик Я. М., Головатий М. Ф., Ребало В. А. Політична культура сучасної молоді. / Я. М. Бебик, М. Ф. Головатий, В. А. Ребало - К.: УНДІПМ, 2004. – 112 с.
2. Головаха Е. И. Политический выбор молодежи Украины / Головаха Е. И. // Проблемы політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави / За ред. В. М. Литвина, М. М. Слюсаревського. - К.: Знання, 2001. - Вип. 3. - С. 174 – 178.
3. Білик М. Особливості формування політичної культури сучасної молоді /М. Білик //Соціальна психологія: Український науковий журнал. – К., 2008. - № 4. - С. 96-105.
4. Остапенко М.А. Політична соціалізація студентської молоді в Україні (стислий огляд) / М.А. Остапенко // Нова політика. - 1999. - № 6. - С. 61- 63.

5. Матеріали круглого столу «Україна у ХХІ сторіччі - погляд молодого покоління» / Фонд «Демократичні ініціативи», Київський міжнародний інститут соціології. - К.: 2003. - 25 с.